

PART 20

**EVALUATION OF THE DECISION OF
THE CONSTITUTIONAL COURT NOT
TO EXAMINE THE APPLICATIONS
REGARDING THE VIOLATION OF
THE RIGHT TO BE TRIED WITHIN A
REASONABLE TIME DUE TO LACK OF
A JUSTIFIABLE REASON**

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN MAKUL
SÜREDE YARGILANMA HAKKININ
İHLALİNE İLİŞKİN YAPILAN
BAŞVURULARIN İNCELENMESİNİN
HAKLI BİR NEDENİNİN OLMAMASI
SEBEBİYLE İNCELENMEMESİNE DAİR
KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

**GÜRKAN GÜNAÇTI
NURGÜN MERSİNLİOĞLU**

PART 20

ABSTRACT | ÖZET

The issue of whether the applications alleging a violation of the right to a trial within a reasonable time, which continue to be examined at first instance, can be reviewed after the completion of the application process alleging a violation of the right to a trial within a reasonable time as per the pilot judgment, has been evaluated.

Anayasa Mahkemesi'nin makul sürede yargılama yapılmadığı iddiasına ilişkin başvuruların ilk elden incelemeye devam etmesi halinde verilen ihlal kararının sayısı ve pilot karar gereği makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuru sürecinin tamamlanmasından ardından anılan başvuruların incelenip incelenmeyeceği hususları değerlendirilmiştir.

KEYWORDS | ANAHTAR KELİMELELER

Reasonable Time, Right To Fair Trial, Pilot Judgement, Pending Determination, Constitutional Court.

Makul Süre, Adil Yargılanma Hakkı, Pilot Karar, Derdest, Makul Sürenin Belirlenmesi, Anayasa Mahkemesi.

I. INTRODUCTION

The fundamental duty of the judiciary is to resolve legal disputes and issues fairly and expeditiously through judicial proceedings. The duration of the trial process is one of the most important factors in performing this duty. Ensuring that disputes are resolved as quickly as possible is essential to maintaining trust and confidence in the judicial organs of your country. Prolonged trials risk undermining justice, either by delaying its realization or rendering it meaningless altogether. Among the most significant risks are the loss of the parties' capacity to cover the costs of litigation and the emotional strain prolonged legal processes impose on them. As a result, confidence in the judiciary is shaken, weakening faith in the resolution of disputes through legal means. The right to a trial within a reasonable time embodies the principle expressed since ancient times that justice should not be delayed or denied, ensuring the timely realization of justice¹.

In the first section of our study, we attempted to elucidate the concept of the right to a fair trial, and in this context, we examined the right to a trial within a reasonable time, which is the most crucial element of the right to a fair trial.

I. GİRİŞ

Yargı erkinin temel görevi, hukuki uyuşmazlık ve problemleri fiili yargılama yoluyla adaletili ve hızlı bir şekilde sonuca ulaştırmaktır. Söz konusu görevi ifa ederken yargılama sürecinin süresi en önemli etkenlerden biridir. Ülkenin yargı organlarına duyulan güvenin ve inancın korunması için temel husus uyuşmazlıkların olabilecek en kısa sürede çözüme ulaştırılmasıdır. Yargılamanın uzun sürmesi, adaletin gerçekleştirilememesi, geç gerçekleştirilmesi veya gerçekleşmenin bir anlamının kalmaması riskini barındırmaktadır. Söz konusu risklerden en önemlileri olarak; uyuşmazlığın süjelerinin yargılama giderlerini karşılayabilme kapasitesini kaybetmesi ve tarafların uzayan yargı süreçlerinden manevi olarak yıpranmasına sebep olmasıdır. Bu nedenler sonucunda yargı erkine duyulan güven sarsılarak yargı marifetiyle uyuşmazlığın giderilmesine olan inancın zayıflamasına yol açmaktadır. Makul sürede yargılanma hakkı, tarihin en eski zamanlardan beri ifade edilen, adaletin tecellisi hususunun geciktirilmemesi veya adalete ulaşılmasının ertelenmemesi düşüncesi yatmaktadır¹.

Çalışmamızın ilk bölümünde, adil yargılanma hakkı kavramı açıklanmaya çalışılmış ve bu doğrultuda adil yargılanma hakkının en

In the second section, we examined the effects of the parameters used to determine a reasonable time on civil and criminal cases.

In the third and final section, we analyzed the decision of the Constitutional Court dated 10.10.2023, which dismissed the individual application made to the Constitutional Court of the Republic of Turkey regarding the violation of the right to a trial within a reasonable time, based on the application of Kesin Altıntaş, on the grounds that there was no justification for continuing the examination of the application. This decision was evaluated within the scope of the Nevriye Kuruç decision dated 05.07.2023 of the Constitutional Court.

II. THE PRINCIPLE OF REASONABLE TIME AND THE RIGHT TO A FAIR TRIAL

The State is not only responsible for the writing of abstract laws, but also for ensuring that the laws drafted by the legislator are enforceable and that the existing order is not disturbed². Additionally, we emphasized that beyond the limitations specified in the Constitution, one of the state's objectives is to eliminate all barriers to funda-

önemli unsuru olan makul sürede yargılanma hakkı irdelenmiştir.

İkinci bölümde, makul sürenin tespit edilmesinde kullanılan parametrelerin hukuk ve ceza davalarına etkileri incelenmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise, Kesin Altıntaş'ın Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'ne yapmış olduğu bireysel başvuruya istinaden verilen 10.10.2023 tarihli "Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlali İddiasıyla Yapılan Başvurunun İncelenmesinin Sürdürülmesini Haklı Kılan Bir Neden Olmadığı Gerekçesiyle Düşmesi" kararı Anayasa Mahkemesi'nin 05.07.2023 Tarihli Nevriye Kuruç kararı kapsamında değerlendirilmiştir.

II. MAKUL SÜRE VE ADİL YARGILANMA HAKKI KAVRAMI

Devlet, salt soyut kanunların yazılmasından değil, kanun koyucunun hazırlamış olduğu kanunların uygulanabilirliğini ve hali hazırdaki düzenin bozulmamasını sağlamakla yükümlüdür². Bu duruma ek olarak, Anayasa'da belirtilen kısıtlama halleri dışında temel hak ve özgürlükleri ve ekonomik, sosyal tüm engelleri ortadan kaldırmak devletin

DİPNOT

¹ Erol Cihan, "Hakim Unsuru Bakımından Ceza Davalarının Uzamasının Sebepleri", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 45-47, Sayı 1-4, Yıl 1979-1981, ss. 873-898, p. 877.

² Hakan Pekcanitez/ Oğuz Atalay/ Muhammet Özekes, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 s. 38.

FOOTNOTE

¹ Erol Cihan, "Hakim Unsuru Bakımından Ceza Davalarının Uzamasının Sebepleri", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 45-47, Sayı 1-4, Yıl 1979-1981, ss. 873-898, p. 877.

² Hakan Pekcanitez/ Oğuz Atalay/ Muhammet Özekes, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 p. 38.

mental rights and freedoms as well as economic and social obstacles. Furthermore, we underscored that among these obligations, ensuring the prevention of violations of rights by public authorities, eliminating restrictions on fundamental rights and freedoms, or imposing deterrent penalties against such violations, ranks foremost³. In parallel with these issues, individuals have the right to a fair trial against the public or the state. This right has become the cornerstone of human rights by being guaranteed by the Constitution of the Republic of Turkey⁴.

The perhaps most fundamental aspect of the principle of the rule of law is the assurance of a fair decision through objective judicial proceedings⁵. As seen, the right to a fair trial can be considered as one of the most important components of the trial process. The minimum requirements for the right to a fair trial, as outlined in the 6th Article of the European Convention on Human Rights, are also broadly echoed in the 36th Article titled "Right to Seek Remedies" of the Constitution. Citizens should be free to decide whether or not to participate in judicial proceedings in order to seek their rights, and to take legal remedies to prevent irreparable damage in the event that their rights are violated⁶.

According to Article 36 of the Constitution, citizens have the right to participate in judicial processes and to be tried fairly as parties before the judiciary. Consequently, individuals' freedom to seek remedies for their rights is safeguarded by the Constitution. Additionally, Articles 14, 37, 38, 40, 125, 138, and 142 of the Constitution also serve as elements of Article 36 titled "Right to Seek Remedies." Article 6(1) of the European Convention on Human Rights states, "In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law". This provision explicitly underscores the necessity for trials to be conducted within a reasonable time.

In general, the right to a fair trial encompasses individuals' right to resort to judicial authorities when they claim that their existing rights have been violated, seeking the cessation of such violations and redress for unlawful acts⁷. The freedom to seek reme-

amaçlarından biridir. Söz konusu yükümlülüklerin en başında; kamu gücü tarafından söz konusu hakkın ihlalinin önüne geçilmesi, temel hak ve özgürlük kısıtlamalarını ortadan kaldırma veya bu ihlallere karşı koymak için caydırıcı müeyyidelere bağlamak gelmektedir³. Bahsedilen konulara paralel olmak üzere bireylerin kamuya veya devlete karşı adil yargılanma hakkı bulunmaktadır. Bu hak Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sı ile güvence altına alınmak suretiyle insan haklarının mihenk taşı haline gelmiştir⁴.

Hukuk devleti ilkesinin belki de en temel unsuru, yapılacak objektif yargılama sonucunda adil bir kararın ortaya çıkmasının güvenceye alınmasıdır⁵. Görüldüğü üzere, yargılama sürecinin en önemli parçalarından biri olarak adli yargılanma hakkı müessesesi değerlendirilebilir. Adil yargılanma hakkının asgari müşterekte olması gerektiği hususları, ana hatlarıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde belirlenmiştir. Söz konusu husus Anayasa'nın 36. maddesinde ise "Hak Arama Hürriyeti" başlığı ile kendisini göstermektedir. Vatandaşların hak aramak saikiyle yargılama faaliyetlerinin içine dahil olup olmaması konusunda özgür olmasını ve kişilerin ihlal edilen haklarının elde edilmemesinde telafisi mümkün olmayan zararların ortaya çıkmasının engellenmesi adına hukuki yollara başvurulabilmesi ifade edilmiştir⁶.

Anayasa'nın 36. maddesine göre vatan- daş, yargı süreçlerine dahil olup yargılama faaliyetleri önünde taraf sıfatıyla katılma ve adil bir şekilde yargılanma hakkına sahiptir. Dolayısıyla, Anayasa tarafından kişilerin haklarını arama özgürlükleri teminat altına alınmıştır. Ayrıca Anayasa'daki 14, 37, 38, 40, 125, 138, 142 maddeleri de "Hak Arama Hürriyeti" başlıklı 36. maddenin bir unsuru niteliğindedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6/1 maddesinde "Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili rızalar, gerek gerek cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir." hükmüne sahiptir. Söz konusu kanun kapsamından da görüleceği üzere yargılamanın makul sürede yapılması gerektiği açıkça ortaya koyulmaktadır.

Genel itibarıyla adil yargılanma hakkı müessesesi, kişilerin mevcut haklarının ihlal

dies not only encompasses the right of individuals who believe their rights have been violated to appeal to judicial authorities but also includes the right to appeal to administrative authorities considering the nature of the violated rights. As a continuation of this situation, it can be said that the right to a fair trial and the right to a fair trial are intertwined. In conclusion, it can be said that the right to a trial within a reasonable time is intricately linked with the right to a fair trial⁸.

III. DETERMINATION AND CRITERIA OF REASONABLE TIME

A. The Beginning And End Of The Period For Determining The Reasonable Period Of Time

1. General Explanation

The completion of a trial within a reasonable time does not imply the termination of proceedings in a short period but rather refers to concluding each individual case within a sufficient timeframe⁹. To determine whether the trial has been conducted within a reasonable time for each individual case, it is necessary to establish when the timeframe begins. The starting point varies between civil and criminal cases. The Constitutional Court considers the date of filing the lawsuit as the start date for civil cases, while for criminal cases, it is either the date when the person is notified of the accusation by the competent authorities or the date when the person first becomes aware of the accusation, such as during detention¹⁰.

Following the determination of the start date, it is essential to note the end date. In civil cases, the end date is when the trial concludes, including the enforcement process, while in criminal cases, it is when the trial concludes based on the accusation against the individual. There is no distinction between civil and criminal cases regarding the date to be considered when assessing an alleged violation of the right to a trial within

edildiğini ileri süren kişilerin, söz konusu ihlallerin durdurulması ve hukuka aykırı fiili durumların ihlal edildiği iddiasıyla, yargı mercilerine başvurma hakkını kapsamaktadır⁷. Hak arama özgürlüğü, haklarının ihlal edildiğini düşünen kişi veya kişilerin, yargı mercilerine başvurulabilmesinin yanında ihlal edildiğini düşündüğü hakların niteliği de göz önünde bulundurularak idari makam ve mevkilere başvurma hakkını içermektedir. Bu durumun devamı olarak söylenebilir ki, makul süre müessesesi ile adil yargılanma hakkının iç içe olduğu söylenebilir. Özetlemek gerekirse; makul sürede yargılanma hakkı, adil yargılanma hakkının alt başlığıdır⁸.

III. MAKUL SÜRENİN TESPİTİ VE ÖLÇÜTLERİ

A. Makul Sürenin Tespit Edilmesindeki Sürelerin Başlangıcı Ve Bitişi

1. Genel Olarak

Yargılamanın makul sürede tamamlanması hususu ile, yargılamanın kısa süre içinde sona erdirilmesi değil, münferit her bir dava için yeterli zaman içinde sonlandırılması ifade edilmektedir⁹. Münferit her dava için yargılamanın makul süre içinde yapılabildiğinin tespitinin yapılabilmesi için, sürenin ne zaman başladığının tespit edilmesi gerekmektedir. Sürenin başlangıcı hukuk dosyalarından ayrı, ceza dosyalarında farklıdır. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında yargılamanın başlangıç tarihini dava açılış tarihi olarak, ceza dosyalarında ise, şahsa suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından tebliğ edilmesiyle ya da gözaltı gibi başvuru suçun isnadından ilk olarak haberdar olduğu tarihi başlangıç tarihi olarak almaktadır¹⁰.

Başlangıç tarihinin tespitinin ardından bitişinin önem arz ettiğini belirtmek isteriz. Hukuk davalarında sürenin bittiği tarih olarak, icrai süreç de dahil olmak üzere yargılamanın sona erdiği ve kesinleştiği tarih; ceza davalarında ise, şahsa isnat edilen suçta istinaden yargılamanın sona erdiği tarih dikkate alınmalıdır. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik bir başvuruda dikka-

FOOTNOTE

3 Öykü Didem Aydın, "Türk Anayasa Yargısında Yeni Bir Mekanizma: Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y.2011, S. 4, p. 122.

4 Pekcanitez/ Atalay / Özekes, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 s. 38, 39.

5 Sibel İncooğlu, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, 3. Baskı, İstanbul 2013, p. 209.

6 İsmail Köküarı, "Hak Arama Özgürlüğü ve 2010 Anayasa Değişiklikleri", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y.2011, S. 4, p. 165.

7 Tuğba Bayraktar/ Nuran Koyunca, "Adil Yargılanma Hakkı" <http://www.registericpess.org/index.php/ICPESS/article/view/1271/41>, E.T. 07.12.17., p. 164.

8 Ozan Ergül, "Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında İçtihat İstikrarlılığı", 1. Baskı, Ankara 2016, p. 93.

9 Aksoy, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" p. 50.

10 Hasan Hendek, "Makul Sürede Yargılanma Hakkı" 1. Baskı, Mayıs 2016 p. 217.

DİPNOT

3 Öykü Didem Aydın, "Türk Anayasa Yargısında Yeni Bir Mekanizma: Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y.2011, S. 4, s. 122.

4 Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 s. 38, 39.

5 Sibel İncooğlu, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, 3. Baskı, İstanbul 2013, s. 209.

6 İsmail Köküarı, "Hak Arama Özgürlüğü ve 2010 Anayasa Değişiklikleri", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2011, S. 4, s.165.

7 Tuğba Bayraktar/ Nuran Koyunca, "Adil Yargılanma Hakkı" <http://www.registericpess.org/index.php/ICPESS/article/view/1271/41>, E.T. 07.12.17., s. 164.

8 Ozan Ergül, "Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında İçtihat İstikrarlılığı", 1. Baskı, Ankara 2016, s. 93.

9 Aksoy, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" s. 50.

10 Hasan Hendek, "Makul Sürede Yargılanma Hakkı" 1. Baskı, Mayıs 2016 s. 217.

EVALUATION OF THE DECISION OF THE CONSTITUTIONAL COURT NOT TO EXAMINE THE APPLICATIONS REGARDING THE VIOLATION OF THE RIGHT TO BE TRIED WITHIN A REASONABLE TIME DUE TO LACK OF A JUSTIFIABLE REASON

a reasonable time. The Constitutional Court considers the date when the applicant's objection is adjudicated¹¹.

2. In Civil Litigation

In civil cases, the general rule is that the timeframe begins when the individual resorts to the judicial process, i.e., when the lawsuit is filed. In other words, in civil cases, the start of the reasonable time period is considered to be the date when the competent judicial authority takes the initial steps regarding the dispute. What should be understood from the first action taken by the competent judicial authority is that the case file has been opened in the court registry. However, in specific cases where recourse to administrative justice is mandatory before resorting to civil courts or where the case is heard in administrative courts before filing a lawsuit, the date of application to the administrative authority is taken into account¹².

In the evaluation of the reasonable time in civil cases, both the attitudes and behaviors of the courts and the parties play a significant role¹³. Prolonging trials due to the misuse of procedural rights and actions provided in civil procedure law is contrary to the principle of fair trial¹⁴. As for the conclusion of the trial, it ends with the decision of the final judicial authority. In simple terms, the date when the judgment becomes final is considered the end of the trial¹⁵.

3. In Criminal Cases

Criminal proceedings progress differently compared to civil proceedings. Besides expediting the trial process, it is essential to clarify all the details of the factual truth thoroughly¹⁶.

In criminal cases, the start of the timeframe does not begin with the filing of the lawsuit or the date of application to administrative authorities before filing the lawsuit, as in civil cases. Ultimately, the time in criminal proceedings starts with the official activity indicating the initiation of the investigation by the law enforcement or prosecution¹⁷. Therefore, in evaluating the start of the reasonable time in criminal proceedings, the date when the suspect is taken into custody and their documents are processed or the date when

te alınacak tarih hususunda hukuk ve ceza dosyaları arasında bir ayırım yapılmamaktadır. Anayasa Mahkemesi başvuru tarafından yapılan itirazın karara bağlandığı tarihi dikkate almaktadır¹¹.

2. Hukuk Davaları Bakımından

Hukuk davalarında kural olarak süre, kişinin yargı yoluna başvurduğu yani davanın ikame edildiği tarihte başlamış olarak kabul edilmektedir. Diğer bir deyişle, hukuk davalarında makul sürenin başlangıcı, söz konusu uyuşmazlığa ilişkin karar vermeye yetkili yargı mercii tarafından ilk işlemlerin yapılmasıdır. Yetkili yargılama mercii tarafından yapılan ilk işlemde anlaşılması gereken husus, mahkeme kaleminde dosyanın açılmış olması olarak anlaşılmalıdır. Ancak, hukuk mahkemelerine başvurmadan önce idari yargıda görülen ya da dava açılmadan önce idari yargıya başvurunun zorunlu olduğu somut olaylarda ise idari makam başvuru tarihi esas alınmaktadır¹².

Hukuk davalarındaki makul süre değerlendirmesinde gerek mahkemelerin gerekse de taraflar tutum ve davranışlarının büyük önemi bulunmaktadır¹³. Medeni usul hukukunda yer alan yetki ve tasarrufların kötüye kullanılması suretiyle yargılamaların uzamasına sebebiyet vermek dürüstlük kuralına aykırı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁴. Yargılama ise, son yargı organının verdiği karar ile sona ermektedir. Basit bir ifadeyle söylemek gerekirse; hükmün kesinleştiği tarih yargılamanın sona erdiği tarih olarak kabul edilmiştir¹⁵.

3. Ceza Davaları Bakımından

Ceza yargılamaları hukuk yargılamalarına nazaran farklı şekilde ilerlemektedir. Yargılamanın hızlı bir şekilde sonuçlandırılması kadar maddi gerçeğin tüm detaylarıyla açıklığa kavuşturulması gerekmektedir¹⁶.

Ceza davalarındaki sürenin başlangıcı, hukuk davalarında olduğu gibi davanın açılması veyahut davanın açılmasından önce idari makamlara yapılan başvuru tarihinden başlamamaktadır. Nihayetinde ceza yargılamasındaki süre, kolluk veya savcılık soruşturmasına başlandığına ilişkin yapılan resmi faaliyetle işlemeye başlamaktadır¹⁷. Dolayısıyla, makul sürenin başlangıcı hususunun ceza yargılamalarındaki değerlendirmesinde; şüphelinin gözaltına alınarak evraklarının düzenlendiği tarih, savcılık marifetiyle yürütülmesi talep

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLALİNE İLİŞKİN YAPILAN BAŞVURULARIN İNCELENMESİNİN HAKLI BİR NEDENİNİN OLMAMASI SEBEBİYLE İNCELENMEMESİNE DAİR KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

the investigation requested by the prosecution begins should be considered¹⁸. As for the conclusion of criminal proceedings, it is calculated based on the date when the judgment becomes final¹⁹.

B. Criteria For The Determination Of Reasonable Time Within The Scope Of Fair Trial

1. General Explanation

Determining a clear timeframe that encompasses all possibilities for establishing a reasonable time is often not feasible. The criteria used to determine the reasonable time include the nature of the specific case, the attitude and intentions of the applicant, and the conduct of the judicial authorities. Because these criteria are abstract, there is no universally agreed-upon reasonable time for all cases²⁰. Therefore, the determination of a reasonable time must be made on a case-by-case basis. In our study, we examine whether the case has been concluded within a reasonable time considering the following criteria: The duration from the beginning to the end of the trial²¹. Whether the applicant who resorts to the judicial process due to the belief that their rights have been violated has any fault that could cause delays in the trial. The nature of the case. Judicial authorities investigate whether the trial has been concluded within a reasonable time by considering these criteria.

2. Whether it can be completed within a reasonable time due to the nature of the case

Disputes seen in judicial authorities are often multifaceted and complex, making it necessary to gather all evidence that will shed light on the specific case for a fair resolution of disputes. Factors such as the complexity of the dispute in the specific case, the inability to collect evidence due to reasons such as the parties or other factors, the large number of parties involved in the case, expert reports, and conducting a discovery process can prolong trials.

As explained above, the complexity of the dispute in the specific case removes the state's responsibility for concluding trials within a reasonable time. When evaluating whether

edilen soruşturmanın savcılığa intikal ettiği tarih olarak kabul edilmelidir¹⁸. Ceza yargılamanın sona erdiği tarih; kararın kesinleştiği tarih üzerinden hesaplanmaktadır¹⁹.

B. Makul Sürenin Adil Yargılanma Kapsamında Tespiti İçin Gerekli Ölçütler

1. Genel Olarak

Makul sürenin tespit edilmesi hususunda somut her olay için ve tüm ihtimallerin yer aldığı net bir sürenin belirlenmesi çok mümkün değildir. Makul sürenin belirlenmesinde kullanılan ölçütler; somut olayın niteliği, başvuru tutumu ve niyeti, yargı mercilerinin tutumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahsettiğimiz ölçütlerin soyut olması sebebiyle tüm davalar için mutabık kalınmış ortak bir makul süreden bahsedilmesi söz konusu değildir²⁰. Bu sebeple, makul sürenin her somut olay bazında değerlendirilmesi gerekmektedir. Çalışmamızda, aşağıda belirtilen kriterler göz önünde bulundurularak davanın makul süre içinde bitirilip bitirilmediği hususu incelenmektedir²¹. Yetkili merciler tarafından, davanın makul sürede bitirilip bitirilmediği konusunu araştırılırken; yargılamanın başlangıcından sonuna kadar geçen süre, hakkının ihlal edildiği düşüncesiyle yargı yoluna başvuran kişinin yargılamanın gecikmesine sebebiyet verecek bir konusunun bulunup bulunmadığı ve dava konusunun niteliği incelenmektedir.

2. Dava Konusunun Niteliği Ge-reği Makul Sürede Tamamlanıp Tamamlanamaması Hususu

Yargı mercilerinde görülen uyuşmazlıkların çok taraflı ve karmaşık olması, uyuşmazlıkların adil bir şekilde sonuçlanması için somut olayı aydınlığa kavuşturacak tüm delillerin toplanması, delillerin toplanması aşamasında taraflarca ya da diğer sebepler neticesinde delillerin toplanamaması, davadaki taraf sayısının fazla olması, bilirkişi raporları, keşfin yapılması gibi birtakım faktörler sebebiyle yargılamalar uzayabilmektedir.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız gibi somut olaydaki uyuşmazlığın karmaşık nitelikte olması, devletin makul sürede yargılamaların sonuçlandırılmasına ilişkin sorumluluğunu ortadan kaldırmaktadır. Avrupa İnsan Hakları

DİPNOT

11 Aydın, s. 294, **Aksoy**, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" p. 50, **Sanıvar**, p. 42.

12 Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, "Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler" s. 232, **Kaşıkar**, **Serhat**: "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma", p. 251.

13 Özer, s. 100.

14 Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, "Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler" s. 235, 236.

15 Erşen, s. 69-70, **Kaşıkar**, s. 177, **İnceoğlu**, s. 377-378.

16 Aksoy, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı", p. 51.

17 Kaşıkar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma s. 252, **Özdemir**, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre" s. 6.

18 Sanıvar, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkı Ve Sanığa Tanınan Temel Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa 2012, s. 42.

19 Sanıvar, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkı Ve Sanığa Tanınan Temel Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa 2012, s. 42, **Kaşıkar**, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma, s. 177-178, **Özer**, s. 107, **Aydın**, s. 294.

20 Özdemir, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre", <http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/01.sayi/7kenan.pdf>, E.T. 11.01.18., s. 7, **Özer**, s. 103, **İnceoğlu**, s. 280, **Pekcanitez/ Atalay/ Özkes**, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler, s. 232.

21 Hendek, Makul Sürede Yargılanma Hakkı" 1. Baskı, Mayıs 2016 s. 80.

FOOTNOTE

11 Aydın, p. 294, **Aksoy**, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" p. 50, **Sanıvar**, p. 42.

12 Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, "Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler" s. 232, **Kaşıkar**, **Serhat**: "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma", p. 251.

13 Özer, p. 100.

14 Pekcanitez / Atalay / Özkes, "Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler" p. 235, 236.

15 Erşen, p. 69-70, **Kaşıkar**, p. 177, **İnceoğlu**, p. 377-378

16 Aksoy, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı", p. 51.

17 Kaşıkar.: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma s. 252, **Kenan Özdemir** "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre" p. 6.

18 Ramadan Sanıvar, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkı Ve Sanığa Tanınan Temel Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa 2012, p. 42.

19 Sanıvar, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkı Ve Sanığa Tanınan Temel Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa 2012, p. 42, **Kaşıkar**.: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma, p. 177-178, **Özer**, p. 107, **Aydın**, p. 294.

20 Özdemir, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre", <http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/01.sayi/7kenan.pdf>, E.T. 11.01.18., p. 7, **Özer**, p. 103, **İnceoğlu**, s. 280, **Pekcanitez/ Atalay/ Özkes**, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler, p. 232.

21 Hendek, Makul Sürede Yargılanma Hakkı" 1. Baskı, Mayıs 2016 p. 80.

EVALUATION OF THE DECISION OF THE CONSTITUTIONAL COURT NOT TO EXAMINE THE APPLICATIONS REGARDING THE VIOLATION OF THE RIGHT TO BE TRIED WITHIN A REASONABLE TIME DUE TO LACK OF A JUSTIFIABLE REASON

the reasonable time has been exceeded in specific cases, the European Court of Human Rights takes into account the complexity of the case and all the difficulties encountered during the trial process²².

3. Whether the Applicant Caused the Judicial Prolongation of the Proceedings

In cases where the right to a trial within a reasonable time is believed to have been violated, whether the applicant, as either the defendant or the plaintiff, has contributed to prolonging the trial is examined, both in civil and criminal proceedings²³. The authority determining whether the trial has been conducted within a reasonable time specifically evaluates whether the parties involved in the trial have caused the delay²⁴. However, it is important to emphasize that neither the parties involved in the specific case nor third parties with an interest in the case can be held responsible for the prolongation of the trial solely because they have exercised their legal remedies. Therefore, the use of legal avenues by the parties or third parties with an interest in the specific case does not imply a violation of the principle of a reasonable time²⁵.

In summary, the responsibility for the prolongation of the trial cannot be attributed to the parties or individuals with an interest in the case solely based on their exercise of legal rights²⁶.

Mahkemesi, somut olaylarda makul sürenin aşılmış ve aşılmadığı hususunu değerlendirirken, davanın karmaşıklığını ve yargılamanın devam ettiği sırada yaşanan tüm aksilikleri göz önünde bulundurarak karar vermektedir²².

3. Başvurucunun Yargılamanın Uzamasına Sebepiyet Verip Vermediği Hususu

Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini düşünen başvurucunun gerek görülen hukuk davalarında gerekse de ceza yargılama sürecinde sanık veya müşteki olarak yargılamanın uzamasına sebepiyet verip vermemesi konuları incelenmektedir²³. Makul sürede yargılanma yapıp yapılmadığını tespit eden mercii, görülen yargılamanın uzamasına sebepiyet vermiş olup olmamasını özel olarak değerlendirmektedir²⁴. Ancak önemle belirtmek gerekir ki; gerek hukuk davalarında gerekse de ceza davalarında somut olayın tarafları veya somut olaydan menfaati bulunan üçüncü kişilerin kendilerine tanınmış olunan kanun yollarını kullanmaları ve kişilerin bu kanun yollarını kullanmış olmaları sebebiyle davanın uzamış olması sebebiyle tarafların sorumluluğuna gidilmesi mümkün olmayacaktır²⁵.

Dolayısıyla, tarafların veya somut davaya ilişkin menfaati bulunan kişilerin söz konusu haklarını kullanması makul süre ilkesine aykırı davranıldığı anlamına gelmemektedir²⁶.

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLALİNE İLİŞKİN YAPILAN BAŞVURULARIN İNCELENMESİNİN HAKLI BİR NEDENİNİN OLMAMASI SEBEBİYLE İNCELENMEMESİNE DAİR KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

4. Whether the Authorities Authorized to Conduct the Trial Have Conducted the Trial within a Reasonable Time

Delays or faults attributable to the judicial organs conducting the trial activity are held responsible²⁷. A frequently encountered issue in practice is that the termination of the trial due to errors of the competent authorities responsible for conducting the trial constitutes a violation of the right to a fair trial²⁸. For example, failure to include a petition sent electronically by the parties in the case file, or the failure to write a requested memorandum despite a decision made in the previous session. Another crucial point to emphasize is the interpretation of the term "Competent Authority". This term should not be understood to include the direct errors made by judges who have the responsibility to exercise judicial authority²⁹.

IV. REVIEW OF THE DECISION OF THE CONSTITUTIONAL COURT DECISION ISSUED ON 10.10.2023

A. Review of the Constitutional Court's Nevriye Kuruç Decision dated 05.07.2023

In the Nevriye Kuruç decision, the Constitutional Court determined that there is a structural problem regarding the right to a trial within a reasonable time and concluded that an effective remedy should be established before individual applications in accordance with Article 40 of the Constitution to compensate for the damages arising from the violation of the right to a trial within a reasonable time, despite any measures taken to address this structural problem. The Nevriye Kuruç decision found that the applicant's right to a trial within a reasonable time and the associated effective remedy were violated and decided to apply the pilot judgment procedure to address the structural problem. As part of this decision, it was ruled that the decision should be sent to the Turkish Grand National Assembly (TBMM) for legislative action to address the structural problem and that the examination of applications alleging viola-

4. Yargılamayı Yapmakla Yetkili Makamların Makul Sürede Yargılama Yapmış Olup Olmaması Hususu

Yargılama faaliyeti yürüten yargı organları, yüklenebilecek gecikmeler veya kusurlardan sorumlu tutulmaktadır²⁷. Uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir husus olarak yargılama yapmaya yetkili mercilerin hatası sebebiyle yargılamanın sona ermiş olması adil yargılanma hakkına aykırılık teşkil etmektedir²⁸. Örnek vermek gerekirse; taraflar tarafından elektronik ortam üzerinden gönderilmiş olan dilekçenin dosyanın içine alınmamış olması, önceki duruşmada kuruma müzekkere yazılması kararı mevcutken söz konusu müzekkere yazılmamış olması vs. Önemle belirtilmesi gereken bir diğer husus ise; "Yetkili Makam" ifadesinden ne anlaşılması gerektiğidir. Bu ifadeden yargılama yetkisi yapma sorumluluğu bulunan hakimlerin doğrudan yapmış oldukları hatalar anlaşılmalıdır²⁹.

IV. ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 10.10.2023 TARİHLİ KARARININ İNCELENMESİ

A. Anayasa Mahkemesi'nin 05.07.2023 Tarihli Nevriye Kuruç Kararının Değerlendirilmesi

Anayasa Mahkemesi Nevriye Kuruç kararında, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapısal bir sorun bulunduğunu, bu yapısal sorunun giderilmesi için alınan her türlü tedbire rağmen makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle ortaya çıkacak zararların tazmin edilmesi için Anayasa'nın 40. maddesi gereğince bireysel başvurudan önce etkili bir başvuru yolunun kurulması gerektiğini tespit etmiştir. Nevriye Kuruç kararında başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ve bu hakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine, yapısal sorunun giderilmesi için pilot karar usulünün uygulanmasına karar vermiştir. Kararda yapısal sorunun giderilmesi amacıyla kanuni bir düzenleme yapılması için kararın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM) gönderilmesine ve makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvuruların incelenmesinin dört ay süreyle ertelenmesine hükmedilmiştir³⁰.

DİPNOT

22 Kaşıkara, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma, s. 247, **Özdemir**, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre" s. 8.

23 Sanıvar, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkı Ve Sanığa Tanınan Temel Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimagusa 2012, p. 46.

24 Özdemir, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre", s. 9.

25 Aksoy, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" s. 51, **Hendek**, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016, s. 85, 86.

26 Kaşıkara, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma, s. 249, **Aksoy**, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı", s. 52, **Özdemir**, s. 9.

27 Özer, s. 104, **Hendek**, Makul Sürede Yargılanma Hakkı" 1. Baskı, Mayıs 2016, s. 88.

28 Özdemir, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre", s. 9, **Aksoy**, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı", s. 52.

29 Kaşıkara, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma, s. 250.

30 Özer, s. 104, **Hendek**, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016 s. 88.

FOOTNOTE

22 Kaşıkara, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma, p. 247, **Özdemir**, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre" p. 8.

23 Sanıvar, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkı Ve Sanığa Tanınan Temel Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimagusa 2012, p. 46.

24 Özdemir, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre", p. 9.

25 Aksoy, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" p. 51, **Hendek**, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016, p. 85, 86.

26 Kaşıkara, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma, p. 249, **Aksoy**, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı", p. 52, **Özdemir**, p. 9.

27 Özer, p. 104, **Hendek**, Makul Sürede Yargılanma Hakkı" 1. Baskı, Mayıs 2016 p. 88.

28 Özdemir, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre", p. 9, **Aksoy**, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı", p. 52.

29 Kaşıkara, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Adil Yargılanma, p. 250.

PART 20

tions of the right to a trial within a reasonable time should be postponed for a period of four months³⁰.

One of the reasons presented in the decision by the Constitutional Court is that the payment of compensation is not an effective domestic remedy. When it is determined within the scope of individual application that a fundamental right has been violated, the basic rule for being able to speak of the elimination of the violation and its consequences is to restore the situation as much as possible, that is, to return to the state before the violation. For this purpose, it is necessary first to determine the source of the violation, stop the ongoing violation, eliminate the decision or action causing the violation and its consequences, remedy any material and moral damages caused by the violation, and take any other appropriate measures deemed necessary in this context.

B. Review of the Constitutional Court's Keser Altıntaş Decision dated 10.10.2023

The right to a trial within a reasonable time is an important aspect of the right to a fair trial. This right has been the subject of numerous applications to the Constitutional Court. In the application of Keser Altıntaş to the Constitutional Court, it was argued that the right to a trial within a reasonable time was violated by asserting that the lawsuit for cancellation and registration of title filed in the Court of First Instance continued. However, the Constitutional Court rejected the application stating, "In this case, considering the principles and principles in the Nevriye Kuruç pilot decision, according to Article 80 (1) (ç) of the Internal Regulation, ... there is no justified reason to continue the examination of the application alleging violation of the right to a trial within a reasonable time, so the application must be dismissed."

Furthermore, the decision stated, "In this regard, since the possibility of applying to the Compensation Commission for pending applications alleging a violation of the right to a trial within a reasonable time has been introduced by temporary article 2 of Law No. 6384 until 09.03.2023, a dismissal decision should be made for applications made after 10/3/2023."

Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kararda sunulan gerekçelerden birincisi tazminat ödemesinin etkili bir iç hukuk yolu olmadığıdır.

Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir.

B. Anayasa Mahkemesi'nin 10.10.2023 Tarihli Keser Altıntaş Kararının Değerlendirilmesi

Makul sürede yargılanma hakkı adil yargılanma hakkının önemli bir unsurudur. Makul sürede yargılanma hakkı Anayasa Mahkemesi'ne gerçekleştirilen birçok başvuruya konu olmuştur. Keser Altıntaş'ın Anayasa Mahkemesi'ne başvurusuna konu husus, Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açtığı tapu iptali ve tescilli davasının devam ettiğini belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ancak Anayasa Mahkemesi tarafından "Bu durumda Nevriye Kuruç pilot kararındaki ilke ve esaslar dikkate alındığında İç Tüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre ... makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediği için başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir." gerekçesiyle başvuru reddedilmiştir.

Kararın devamında ise "Bu doğrultuda 6384 sayılı Kanun'un geçici madde 2 ile 09.03.2023 tarihine kadar Anayasa Mahkemesi önünde makul sürede yargılama yapılmadığı iddiasına ilişkin derdest başvurular için Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı getirildiğinden 10/3/2023 tarihinden itibaren yapılan başvurulara düşme kararı verilmesi gerekir." ifadesi ile verdiği karar sonucunda 6384 Sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Sure-

As a result, the Constitutional Court transferred the authority and responsibility to examine individual applications alleging a violation of the right to a trial within a reasonable time to the Ministry of Justice Compensation Commission Presidency in accordance with Law No. 6384 on the Settlement of Some Applications Made to the European Court of Human Rights by Payment of Compensation.

Upon examining the reasons for the dismissal decision in Keser Altıntaş's application by the Constitutional Court, it can be observed that the failure to establish an administrative or judicial remedy before applying to the Constitutional Court, as well as the continued examination of allegations of violation of the right to a trial within a reasonable time by the Constitutional Court without the creation of such a remedy, would undermine the significance and importance of the pilot decision outlined in the Nevriye Kuruç case.

The application was dismissed by the Constitutional Court due to the lack of utility in examining the relevant application.

V. CONCLUSION

In the first part of our study, we attempted to explain the concept of the right to a fair trial, focusing on the right to a trial within a reasonable time as the most crucial element of this right.

The second part delved into the parameters used to determine a reasonable time and their implications on civil and criminal cases.

In the third and final part, we analyzed the decision of the Constitutional Court dated 10.10.2023, titled "Dismissal of the Application due to Lack of Justification for Continuing the Examination of the Application Alleging Violation of the Right to a Trial Within a Reasonable Time," made regarding the individual application submitted by Keser Altıntaş, within the scope of the Nevriye Kuruç decision dated 05.07.2023.

Parties to a legal dispute have the right to demand a trial within a reasonable time under the framework of the right to a fair trial, concerning certain criminal, legal, administrative, or tax disputes they are involved in. However, in our country, legal proceedings often take longer due to the high number of

tiyle Çözümüne Dair Kanun ile makul sürede yargılanma hakkının ihlaline ilişkin bireysel başvuruları inceleme görev ve yetkisi Adalet Bakanlığı Tazminat Komisyonu Başkanlığı'na (Tazminat Komisyonu) devretmiştir.

Anayasa Mahkemesi tarafından Keser Altıntaş başvurusuna düşme kararı verilmesinde yer alan gerekçelere bakıldığında genel ilkelere ve ilkelerin başvuruya uygulanması kapsamında Nevriye Kuruç kararında belirtilen ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapılmadan idari veya yargısal bir başvuru yolunun oluşturulmaması, makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddialarının Anayasa Mahkemesi'nce ilk elden incelenmesine devam edilmesi verilen pilot kararın anlam ve önemini ortadan kaldıracaktır.

Anayasa Mahkemesi tarafından, ilgili başvurunun incelenmesinde yarar kalmaması nedeniyle düşme kararı verilmiştir.

V. SONUÇ

Çalışmamızın ilk bölümünde, adil yargılanma hakkı kavramı açıklanmaya çalışılmış ve bu doğrultuda adil yargılanma hakkının en önemli unsuru olan makul sürede yargılanma hakkı irdelenmiştir.

İkinci bölümde, makul sürenin tespit edilmesinde kullanılan parametrelerin hukuk ve ceza davalarına etkileri incelenmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise, Keser Altıntaş'ın Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'ne yapmış olduğu bireysel başvuruya istinaden verilen 10.10.2023 tarihli "Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlali İddiasıyla Yapılan Başvurunun İncelenmesinin Sürdürülmesini Haklı Kılan Bir Neden Olmadığı Gerekçesiyle Düşmesi" kararı Anayasa Mahkemesi'nin 05.07.2023 Tarihli Nevriye Kuruç kararı kapsamında değerlendirilmiştir.

Dava tarafları, adil yargılanma hakkı çerçevesinde, kendilerinin tarafı olduğu bazı cezai, hukuki, idari veya vergi uyuşmazlıklarında makul sürede yargılanma talebinde bulunma hakkına sahiptir. Ancak ülkemizde yargılama süreçleri, dosya sayısının fazlalığı sebebiyle uzun sürmektedir. Bu durumda kişilerin yani

FOOTNOTE

30 Özer, p. 104, Hendek, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016 p. 88.

PART 20

cases. Consequently, the violation of individuals' right to access justice within a reasonable time may occur.

For long-standing legal disputes that are still under consideration, those involved have the opportunity to assert individual claims in the Constitutional Court. According to the jurisprudence of the Constitutional Court, it is stated that in individual claims regarding the violation of the right to a trial, since there is no recourse for the violation of the right to a trial, an individual application can be made within a reasonable time without exhausting ordinary legal remedies. Both the Constitutional Court and the ECtHR state in their decisions against Turkey that there are long trial processes in our country, this situation is constantly increasing, and there are no effective domestic remedies to prevent long trial processes. In fact, pilot decision-making on this issue has already been carried out many times.

However, it should be noted that this solution method is of a palliative nature; therefore, the legislative body should provide permanent, effective, feasible, and long-term methods to prevent or at least minimize prolonged lawsuits, determine the existence of violations in case of violation, and compensate for the damages instead of merely adding temporary provisions to Law No. 6384 for individual complaints pending before the Constitutional Court at certain dates.

davacıların makul sürede adalete kavuşma hakkının ihlali söz konusu olabilmektedir.

Uzun süredir devam eden ve halen müzakeresi devam eden hukuki uyuşmazlıklarda, sürece dahil olanların Anayasa Mahkemesi'nde bireysel iddia ileri sürme imkânı bulunuyor. Anayasa Mahkemesi içtihatlarına göre, Anayasa Mahkemesi, yargılama hakkının ihlaline ilişkin bireysel iddialarda, yargılama hakkının ihlaline yönelik bir başvuru yolu bulunmadığından, olağan kanun yolu tüketilmeksizin makul süre içinde bireysel başvuru yapılabileceğini belirtmektedir. Hem Anayasa Mahkemesi hem de AİHM, Türkiye aleyhine verdikleri bireysel temyiz kararlarında, ülkemizde uzun yargılama süreçlerinin olduğunu, bu durumun sürekli arttığını ve uzun yargılama süreçlerini engelleyecek etkili iç hukuk yollarının bulunmadığını beyan etmektedir. Aslında bu konuyla ilgili pilot karar alma süreci halihazırda birçok kez yürütülmüştür.

Öte yandan yasama organı, kalıcı ve etkili bir çözüm yöntemi yerine 6384 sayılı Kanuna yalnızca geçici maddeler ekleyerek, belirli tarihlerde Anayasa Mahkemesi'ne intikal eden ve karar bekleyen bireysel şikâyetler için çözüm yöntemi öngörmüştür. Ancak şunu belirtmeliyiz ki bu çözüm yöntemi palyatif niteliktedir; bu nedenle yasama organının uzayan davaları önlemek veya en azından en aza indirmek, ihlal durumunda ihlalin varlığını tespit etmek ve tazminatı tazmin etmek için kalıcı, etkili, uygulanabilir ve uzun vadeli yöntemler sağlaması gerekmektedir.

BIBLIOGRAPHY

EROL CİHAN, "Hakim Unsuru Bakımından Ceza Davalarının Uzmanınin Sebepleri", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, Cilt 45-47, Sayı 1-4, Yıl 1979-1981, p. 873-898, p. 877.

PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 p. 38.

ÖYKÜ DİDEM AYDIN, "Türk Anayasa Yargısında Yeni Bir Mekanizma: Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, Y.2011, S. 4, p. 122.

PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10, p. 39.

SİBEL İNCEOĞLU, "İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa" 3. Baskı, İstanbul 2013, p. 209.

İSMAİL KÖKÜSARI, "Hak Arama Özgürlüğü ve 2010 Anayasa Değişiklikleri", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y.2011, S.4, p.165 Cilt 15 Sayı 1.

TUĞBA BAYRAKTAR/ NURAN KOYUNCA, "Adil Yargılanma Hakkı" <http://www.registericpess.org/index.php/ICPESS/article/view/1271/41>, E.T. 07.12.17., p. 164. Cilt 5, Sayı 8.

OZAN ERGÜL, "Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında İchtihat İstikrarsızlığı" 1. Baskı, Ankara 2016, p. 93.

AKSOY, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" p. 50.

HASAN HENDEK, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016, p. 60, p. 217.

AYDIN, "Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Anonim Tanık" p. 294 Ankara, 2023 Aralık.

PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 p. 232.

PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 p. 235, 236.

AKSOY, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" p. 51.

KENAN ÖZDEMİR, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre", <http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/01.sayi/7kenan.pdf>, E.T. 11.01.18., p. 7, **ÖZER**, p. 103, **İNCEOĞLU**, p. 280, **PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES**, p. 232.

HENDEK, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016, p. 80.

RAMADAN SANIVAR, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkı ve Sanığa Tanınan Temel Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa 2012, p. 46.

ÖZDEMİR, p. 9.

AKSOY, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" s. 51, **HENDEK**, Hasan "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016 p. 85, 86.

ÖZER, p. 104, **HENDEK**, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016 p. 88.

KAYNAKÇA

EROL CİHAN, "Hakim Unsuru Bakımından Ceza Davalarının Uzmanınin Sebepleri", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, Cilt 45-47, Sayı 1-4, Yıl 1979-1981, s. 873-898, s. 877.

PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 s. 38.

ÖYKÜ DİDEM AYDIN, "Türk Anayasa Yargısında Yeni Bir Mekanizma: Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, Y.2011, S. 4, s. 122.

PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10, s. 39.

SİBEL İNCEOĞLU, "İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa" 3. Baskı, İstanbul 2013, s. 209.

İSMAİL KÖKÜSARI, "Hak Arama Özgürlüğü ve 2010 Anayasa Değişiklikleri", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2011, S. 4, s. 165 Cilt 15 Sayı 1.

TUĞBA BAYRAKTAR/ NURAN KOYUNCA, "Adil Yargılanma Hakkı" <http://www.registericpess.org/index.php/ICPESS/article/view/1271/41>, E.T. 07.12.17., s. 164. Cilt 5 Sayı 8.

OZAN ERGÜL, "Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında İchtihat İstikrarsızlığı" 1. Baskı, Ankara 2016, s. 93.

AKSOY, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" s. 50.

HASAN HENDEK, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016, s. 60, s. 217.

AYDIN, "Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Anonim Tanık" p. 294 Ankara, 2023 Aralık.

PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 s. 232.

PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, "Medeni Usul Hukuku" İstanbul, Yıl 2023/10 s. 235, 236.

AKSOY, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" s. 51.

KENAN ÖZDEMİR, "Adil Yargılanma Hakkı Ve Makul Süre", <http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/01.sayi/7kenan.pdf>, E.T. 11.01.18., s. 7, **ÖZER**, s. 103, **İNCEOĞLU**, s. 280, **PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES**, s. 232.

HENDEK, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016, s. 80.

RAMADAN SANIVAR, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkı ve Sanığa Tanınan Temel Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa 2012, s. 46.

ÖZDEMİR, s. 9.

AKSOY, "Türkiye Barolar Birliği 143. Sayısı" s. 51, **HENDEK**, Hasan "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016 s. 85, 86.

ÖZER, s. 104, **HENDEK**, "Makul Sürede Yargılama Zorunluluğu" Ankara, 2016 s. 88.